

Управління освіти виконавчого комітету
Шепетівської міської ради
Методичний кабінет

Щаслива родина, щаслива ДИТИНА

(психолого-педагогічні аспекти
організації освітнього процесу
в дитячому садку)

Лучко Лілія Богданівна
методист ДНЗ№12 «Ялинка»
Микитюк Інна Олексіївна
практичний психолог
ДНЗ№12 «Ялинка»

2015

Схвалено педагогічною радою дошкільного навчального закладу №12 «Ялинка» 28.11.2014 р.

Упорядник: Лучко Лілія Богданівна, методист ДНЗ№12 «Ялинка», Микитюк Інна Олексіївна, практичний психолог ДНЗ№12 «Ялинка»

Рецензент: Колісецька О.Ф – завідувач міської психолого – медико–педагогічної консультації, методист метод кабінету, відповідальний за психологічну службу, Микитюк Т.М – завідувач ДНЗ№12 «Ялинка».

Щаслива родина, щаслива ДИТИНА

Методичний посібник, Шепетівка.
Шепетівський дошкільний навчальний заклад №12 «Ялинка»
Хмельницької області, 2015 р.

Посібник розроблений згідно вимог Нової редакції Базового компонента дошкільної освіти.

Адресований психологам, вихователям дошкільних закладів і батькам.

Запропонований посібник стане у нагоді вихователям дошкільних навчальних закладів та батькам, які хочуть досягти того, щоб малюки росли гармонійно розвиненими, творчими особистостями.

ЗМІСТ

1. Створення психологічно комфортного середовища. Вплив персоналу ДНЗ.

2. Шляхи формування професійної компетентності педагогів ДНЗ.

3. Організація роботи психолога з сім'єю:

3.1 Усвідомлення необхідних умов для повноцінного розвитку дитини.

3.2 Взаємодія з батьками щодо формування навичок усвідомленого батьківства.

4. Розвивальна робота з дітьми в період адаптації до умов ДНЗ;

5. Додатки:

5.1 Тренінг для батьків: «Усвідомлене і відповідальне батьківство»

5.2 Тренінг для батьків новоприбулих дітей.

5.3 Розвивальні заняття для полегшення адаптації дітей в ДНЗ.

5.4 Визначення напрямків самоосвітньої роботи на основі діагностики і самоаналізу.

5.5 Критерії оцінювання творчої діяльності вихователя.

5.6 Діагностична карта вихователя.

5.7 Анкета для педагога ДНЗ з діагностики його професійної підготовки.

5.8 Анкета для визначення напряму методичної допомоги

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Нині сходинку дошкільного дитинства розглядають як один із головних освітніх резервів насамперед тому, що за своєю змістовністю, значущістю вона не поступається жодній із наступних сходинок. Як день починається зранку, так життя починається з дошкілля. Як ранок визначає погоду на весь день, так і дошкілля значною мірою визначає все доросле життя.

Становлення цілісної особистості дитини неможливе без усебічної підтримки дорослих - як батьків, так і педагогів. Як зробити так, щоб дитинство не втратило чарівності для дитини, щоб не порушувався закономірний процес дорослішання?

Як показує практика, діти починають відвідувати дошкільні заклади дуже рано. Для того, щоб перебування малюка в дитячому садочку було комфортним, повноцінно розвивалися його духовні та фізичні сили, необхідно створити відповідне середовище та налагодити взаємодію педагогів з батьками.

Психолого-педагогічний супровід діяльності навчально-виховного процесу передбачає цілеспрямовану, грамотно сплановану роботу з усіма категоріями учасників навчально-виховного процесу—педагогами, дітьми, батьками.

СТВОРЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНО КОМФОРТНОГО СЕРЕДОВИЩА

Щойно дитина переступає поріг дитячого садка, відповідальність за створення психологічно комфортного середовища для неї беруть працівники закладу.

Основною метою психологічного супроводу навчально-виховного процесу є підтримка комфортного освітнього середовища, яке сприяє якнайповнішому розвитку інтелектуального, особистісного і творчого потенціалу.

В даний час вчені в галузі педагогіки і психології, вчителі-практики говорять і пишуть про гуманізацію освіти, про індивідуальний підхід до дітей в процесі навчання і виховання, про увагу до кожної дитини, про створення в дитячому саду атмосфери психологічного комфорту.

Що ж таке «психологічний комфорт»? В. М. Блейхер, В. В. Крук визначає «комфорт» (англ. Comfort), як комплекс максимально сприятливих для суб'єкта умов зовнішнього і внутрішнього середовища, що включає і психологічні фактори. Тобто психологічний комфорт для дитини в дитячому садку визначається зручністю розвивального простору та позитивного емоційного фону, відсутності напруги психічних і фізіологічних функцій організму. За визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я, душевне благополуччя є однією з головних складових здоров'я людини. Тому так важливо з ранніх років берегти психологічне здоров'я дошкільників.

Забезпечення психологічного комфорту дітей в ДНЗ - одне з найважливіших завдань педагогічного колективу. Від цього багато в чому залежить результативність педагогічної діяльності, сформованість знань, умінь, навичок у дітей, сприяють подальшій успішності в шкільному навчанні.

Ефективність виховання і навчання дітей в ДНЗ, їх психологічне благополуччя залежать від того, які почуття викликає та або інша діяльність, режимний момент, ситуація, як дитина переживає свої успіхи та невдачі, ставлення до себе дорослих і однолітків.

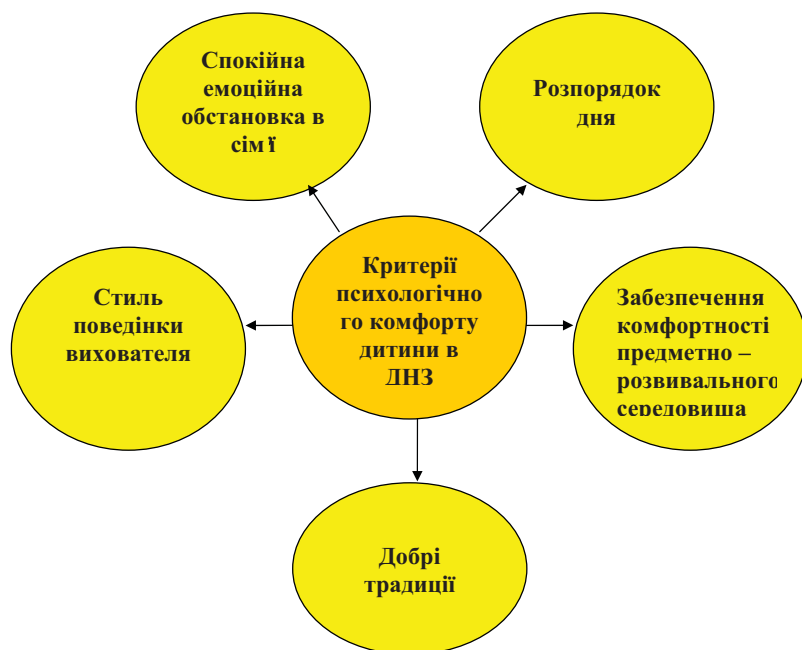
При побудові навчально-виховного процесу важливо враховувати індивідуальні особливості дітей, вікові можливості і тому в спілкуванні і взаємодії з дітьми бажано слідувати **правилу**:

Дотримання вищезгаданих правил, узгоджене функціонування розвитку емоційної сфери та інтелектуального розвитку дозволять забезпечити психологічний комфорт дитини в ДНЗ, а значить її повноцінний розвиток. Часто виникають негативні ситуації, неухважні оточуючі, невміння впоратися з виниклою проблемою призводять до порушення емоційного стану дитини, внутрішнього дискомфорту. І якщо вчасно не звернути уваги на проблеми, що виникли, це може привести не тільки до небажання відвідувати ДНЗ, але і до відхилень в особистісній сфері особистості дитини, до порушення соціальних контактів.

Загальна атмосфера і настрій групи визначаються, незважаючи на індивідуальні особливості дітей, дорослими.

Можна виділити критерії, що становлять психологічний комфорт дитини в ДНЗ:

1. Спокійна емоційна обстановка в сім'ї. Емоційна стабільність і відсутність психологічної напруги у дитини в сім'ї, робить великий вплив на психологічний комфорт в ДНЗ. Впевненість у любові, повага і розуміння близьких налаштовує дитину на відкриті, доброзичливі стосунки з педагогами і однолітками в дитячому садку.

2. Розпорядок дня Для дошкільника важливо, щоб розпорядок життя був стабільним. Дитина, яка звикла до певного порядку, більш врівноважена. Вона уявляє собі послідовність занять, зміну видів діяльності протягом дня і заздалегідь налаштовується на них. Обстановка спокійного

життя, відсутність поспіху, розумна збалансованість планів дорослих — необхідні умови для нормального життя і розвитку дітей.

3. Забезпечення комфортності предметно-розвивального середовища: відповідність віку та актуальним особливостям групи; доступність іграшок, не подразнююче колірне рішення інтер'єру, наявність рослин з ароматом, що сприяє зняттю напруги (кориця, ваніль, м'ята) та ін. ;

4. Стиль поведінки вихователя. Насамперед, вихователь сам повинен бути спокійний і доброзичливий. Необхідна рівна манера поведінки з дітьми. Педагогу необхідно відстежувати свій психологічний стан, для запобігання агресивних спалахів і апатичної втоми. Неприпустимість психологічного тиску на дітей і грубості з ними. Ніякі успіхи в розвитку не принесуть користі, якщо вони «замішані» на страху перед дорослими, придушенні особистості дитини

5. Добрі традиції. Необхідною умовою душевного благополуччя є впевненість дитини в тому, що вихователь ставить-ся до неї так само справедливо і доброзичливо, як і до всіх інших, що її вважають таким же цінним і потрібним членом групи, як і інших дітей.

Психологу ДНЗ належить величезна роль у збереженні психологічного здоров'я дітей дошкільного віку. Він проводить не тільки колективні та індивідуальні заняття з дітьми, бесіди з батьками і педагогами. Психолог в дитячому садку піклується про стан психологічного комфорту всієї установи, дитячого та дорослого співтовариства.

Психологічне здоров'я дошкільників - турбота кожного дорослого, який знаходиться поруч з дитиною!

ВПЛИВ І ЗНАЧЕННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ, ПЕРСОНАЛУ ЗАКЛАДУ ДНЗ ТА БАТЬКІВ НОВОПРИБУЛИХ ДІТЕЙ НА ПРОЦЕС АДАПТАЦІЇ

Початок відвідування дитино дитячого садка – дуже важливий етап в житті маленької людини, адже це перший серйозний етап соціального життя дитини. І від того, наскільки професійна, злагоджена і чітка робота колективу ДНЗ, наскільки сприятливий | мікроклімат в дошкільній установі, залежить рівень перебігу адаптації дітей раннього віку до дитячого закладу. Спираючись на досвід роботи можна з упевненістю сказати, що спільні зусилля працівників ДНЗ і батьків забезпечують дитині емоційний комфорт, і ті зміни, що відбулися в житті дитини, вплинули на неї тільки позитивно.

Доречно зазначити, що педагоги ДНЗ, які здійснюють спільну діяльність по вихованню й навчанню дітей, а особливо роботу з новоприбулими дітьми, безумовно отримають більш високих результатів, ніж спеціалісти, що працюють окремо один від одного.

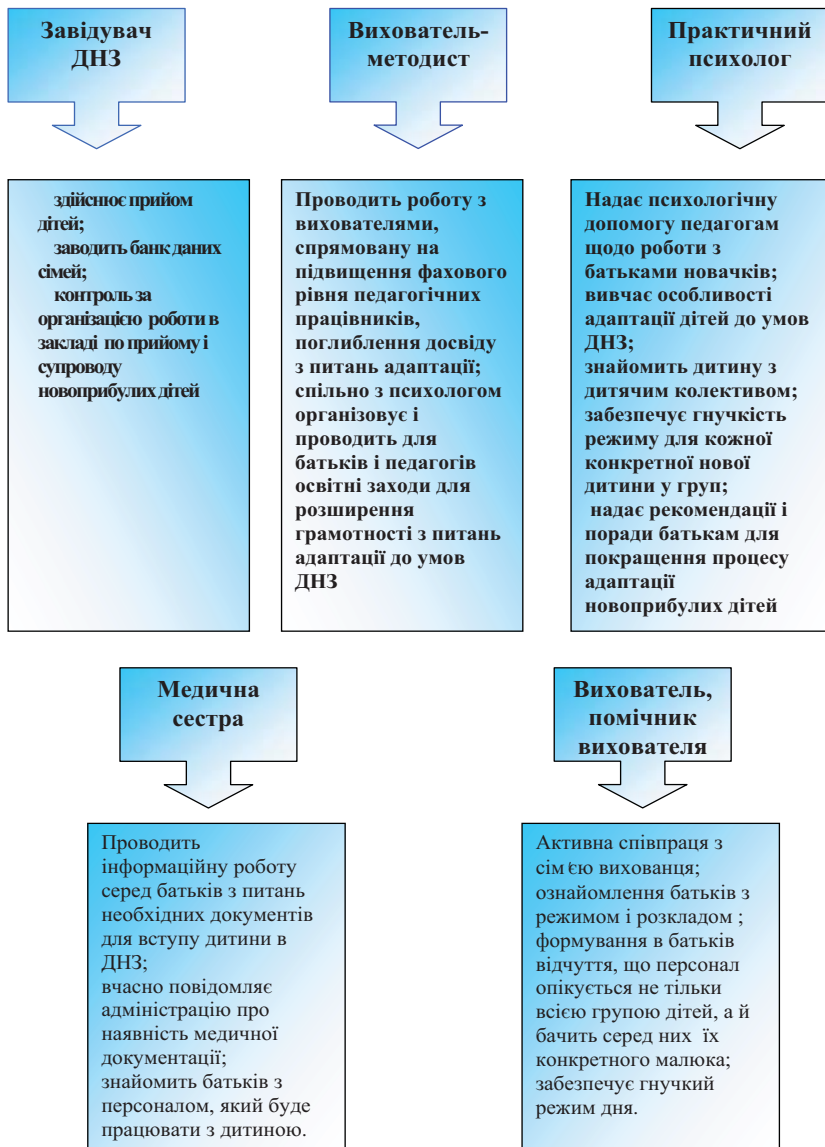
Найважливіше завдання адміністрації ДНЗ - об'єднати зусилля батьків і педагогів дитячого садка для розвитку і виховання дітей, створити атмосферу спільності інтересів, емоційної взаємопідтримки і взаємопроникнення в проблеми один одного.

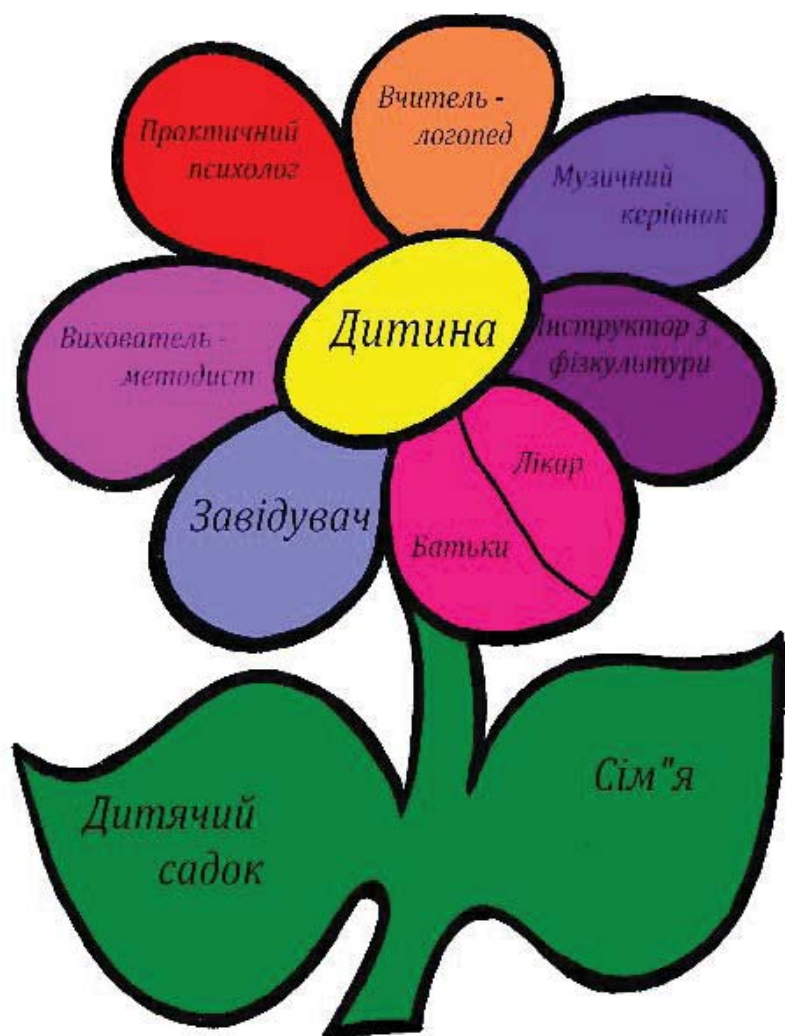
Спільна діяльність – це насамперед спільне прийняття рішень, прийняття відповідальності за кроки, зроблені членами команди у процесі роботи по адаптації малюка до умов ДНЗ, але для більш ефективної спільної діяльності необхідно залучати до неї й батьків новачків.

Отже, в період адаптації батьки та дитина зустрічаються з багатьма незнайомими дорослими це: завідувач дошкільного закладу, практичний психолог, вихователь-методист, медична сестра, вихователі, помічники вихователів та інші працівники закладу. Саме тому важливо координувати та узгоджувати дії дорослих таким чином, щоб дитина почувалася захищеною та бажаною.

Адміністрація, вихователі, практичний психолог, медичні працівники та інші працівники закладу, об'єднавшись в команду і включившись в тісну взаємодію, можуть принести дітям користь та радість.

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ДНЗ В ПЕРІОД АДАПТАЦІЇ ДИТИНИ В ДНЗ

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ ДНЗ

Мета проекту: організація умов і шляхів реалізації методичного супроводу на базі діагностики, особистісно орієнтованої спрямованості методичної роботи. Допомога педагогам у реалізації своїх творчих здібностей.

Завдання:

- * Створення умов для розвитку педагога нового покоління – фасилітатора, який сприяє вияву природних можливостей зростаючої особистості та збагачує їх; удосконалення професіоналізму педагогів ДНЗ і як результат – підвищення якості навчально-виховного процесу дошкільної освіти.

- * Оновлення змісту дошкільної освіти шляхом впровадження в практику роботи ДНЗ сучасних інноваційних педагогічних технологій, методик, авторських програм.

- * Забезпечення організаційно-методичних умов для презентації педагогами своїх творчих методичних розробок.

Керівник проекту: методист

Учасники проекту: педагоги ДНЗ

Характер проекту: теоретично-практичний

Термін реалізації проекту: 5 р.

Очікувані результати:

- * Створення максимально сприятливих умов для інтелектуального, духовного, морально-етичного, професійного розвитку педагогів.

- * Надання можливості педагогам розкрити свій творчий потенціал, формування лідерських якостей, уміння працювати в команді.

- * Забезпечення пропаганди досвіду впровадження у практику роботи ДНЗ особистісно-орієнтованої моделі дошкільної освіти через засоби масової інформації.

Модернізація змісту дошкільної освіти – важливий чинник розвитку системи національної освіти в цілому, тому осучаснення змісту першої ланки освіти передбачає приведення навчально-виховного процесу в дошкільному навчальному закладі до нових умов.

Пріоритетом сучасної дошкільної освіти сьогодні є орієнтація на системний підхід до розвитку, виховання і навчання особистості, збалансованості її різних сторін, гармонійного поєднання «Я» і «Світу».

Адже кожна дитина приходить у світ в першу чергу для того, щоб пізнати та навчитись вдосконалювати себе; дізнатися, для чого живуть люди на Землі, познайомитися з умовами життя та його основними законами – природними, предметними, соціальними. Їй належить навчитися існувати у відповідності, а не всупереч цим законам; відкривати для себе та інших людей свої можливості й здібності, знаходити своє домірне місце у складному й суперечливому широкому світі, почуватися в ньому щасливою.

Визначальна роль дорослого – допомогти зростаючій особистості жити власними силами, узлагодіти довкілля і згоді з собою, як активному суб'єкту життєдіяльності. Це вимагає певних змін від педагога. Він має бути здатним до швидкого і постійного оновлення знань, до науково-дослідницької, інноваційної роботи, орієнтуватись в інформаційних потоках, бути комунікабельним. В основі інноваційної діяльності лежить самоосвіта, яка є усвідомленою потребою в постійному професійному вдосконаленні.

Одним із завдань педагога-дошкільника є виявлення та розвиток творчих здібностей, талантів вихованців, їх всебічний розвиток. А одним із основних завдань методичної роботи є створення умов для розвитку в педагогів творчих здібностей, стимулювання їхньої творчої активності. Творчість педагога виявляється в прагненні і вмінні постійно вдосконалювати свою майстерність, знаходити нові, більш досконалі методи практичної реалізації вимог педагогічної науки, творчо застосовувати в своїй роботі надбання позитивного педагогічного досвіду.

Готовність до особистої участі у впровадженні інновацій, уміння використовувати альтернативні шляхи пошуку інформації і прогнозувати наслідки, упевненість в собі – основні характерні риси інноваційної активності.

Методисту необхідно створити необхідні мотиваційні умови постійної професійної діяльності, які б спонукали педагогів до самовдосконалення та підвищення професійної компетентності. Особливістю методичного супроводу є врахування індивідуальних потреб, здібностей, професійних переваг педагогів. Він базується на діагностичній основі. Вивчення реального якісного стану педагогічних кадрів – необхідна умова для прогнозу головних напрямків змісту і методів організації вдосконалення педагогічної майстерності.

Шляхом анкетування, опитування, бліц-інтерв'ю корисно означити коло актуальних тем (додатки 2-7), питань задля:

- * визначення поінформованості педагогів про нововведення;
- * обізнаності щодо нормативно-забезпечення дошкільної освіти;

- * визначення мотивації роботи в умовах модернізації дошкільної освіти, власного бачення змін та прогнозування результатів;

- * вивчення професійної діяльності, рівня компетентності педагогів;

- * вияву професійних запитів і потреб;

Об'єктивна оцінка ситуації уможливить виявлення проблем та їх істинних причин. Це допоможе вибудовувати плани щодо різних форм методичної роботи, їх змістового наповнення та диференційованого підходу. Доцільно переглянути попередній досвід, вдатися до визначення його актуальності з позиції сьогодення (зіставлення результату досвіду зі стратегічними напрямками Державних стандартів дошкільної освіти – Базовий компонент дошкільної освіти в Україні) та з позиції педагогічної цінності (досвід педагогічний це – хороша робота; досвід перспективний – проект вузької спрямованості; досвід прогресивний – новаторська робота).

ПРИНЦИПИ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ

І ЕТАП ДІАГНОСТИКО-ПРОГНОСТИЧНИЙ

Мета:

- * Усвідомлення кожним педагогом необхідності свого особистісного та професійного зростання.

- * Психолого-педагогічна діагностика педагогів ДНЗ. Виявлення педагогів, які потребують методичної допомоги і групи педагогів, які здатні надати методичну допомогу колегам.

- * Визначення мотивації роботи педагога в умовах модернізації дошкільної освіти, його власного бачення, змін та прогнозування результатів;

- * Прогноз динаміки активності педагогів та динаміки змін під впливом педагогічної активності.

- * Актуалізація нових ідей, інформованість педагогів про інновації в дошкіллі.

- * Налаштованість на експериментальну роботу.

- * Психологічна підготовка педагогів через індивідуальні співбесіди.

Шляхи: постійно діючий семінар з проблеми, майстер-класи з подальшим аналізом та висновками, семінари-практикуми, колективні перегляди, міські методичні об'єднання, презентація досвіду на міських заходах, методичні виставки, конкурси.

II ЕТАП ПРАКТИЧНИЙ

Мета: Оволодіння практичними навичками інноваційної діяльності, впровадження якісно нових і новітніх форм навчання, розроблених наукою і досвідом новаторів.

Методична робота здійснюється за такими напрямками:

- * означення потреб у змінах та оновленні педагогічного процесу, учасниками якого є і діти, і педагоги, і батьки;

- * інформованість педагогів про нововведення;

- * формування психологічної грамотності педагога, його професійної зрілості, педагогічної культури і майстерності;

- * оцінка ступеню готовності педагога до роботи за Базовою програмою.

Спрямування уваги міського методичного кабінету на визначення потреби у нововведеннях може відбуватися через вивчення:

- * обізнаності педагога щодо модернізації дошкільної освіти;

- * вияв особистої зацікавленості;

- * мотивації, переконання, усвідомлення педагогами необхідності змін.

Цьому сприятимуть такі масові форми роботи:

Наради, конференції визначають пріоритетні напрями і перспективи розвитку дошкільної освіти, націлюють на

розв'язання першочергових завдань, що диктуються часом і є актуальними для міста. Доцільно запланувати розгляд питань організаційного чи організаційно-методичного плану.

Семінарська робота відбувається в таких видах:

- теоретичні семінари, семінари – практикуми, проблемні семінари, науково-методичні семінари.

Психологічні практикуми, на яких педагоги вивчають психологічні особливості дітей раннього і дошкільного віку, мотивацію педагогічних змін у роботі, особливості розвитку обдарованих і нервових дітей тощо.

Міські методичні об'єднання, як правило, організовуються за ознакою категорійності педагогічних працівників, а серед вихователів – за ознакою віку дітей, з якими ті працюють. На засіданнях ММО поєднується глибинне теоретичне вивчення та практична реалізація змісту роботи з дошкільнятами.

Окрім масових форм підвищення культурно-освітнього та фахового рівня педагогів, звертаємося до індивідуальних та групових.

Форми індивідуальної роботи

* Опрацювання сучасної науково-методичної, психолого-педагогічної літератури, публікацій в періодичних фахових виданнях (робота в методичному кабінеті).

* Ознайомлення з перспективним педагогічним досвідом (відвідування заходів, семінарів).

* Практична діяльність: участь у роботі творчих, динамічних груп, тренінгів, педрад, самоосвіти, творчі звіти, педагогічні виставки тощо.

Самоосвіта забезпечує підвищення педагогічної майстерності (додаток 1), а в результаті безперервний саморозвиток особистості самого педагога та його плив на розвиток особистості дитини. Адже лише ті знання стають для людини переконливими, які нею самостійно обдумані, пережиті, здобуті. Формування переконань, інтересу, темп оволодіння знаннями, практичними вміннями, віра у власний потенціал кожного, ефективність продукування ідей можливі лише за умови самостійної самоосвітньої діяльності.

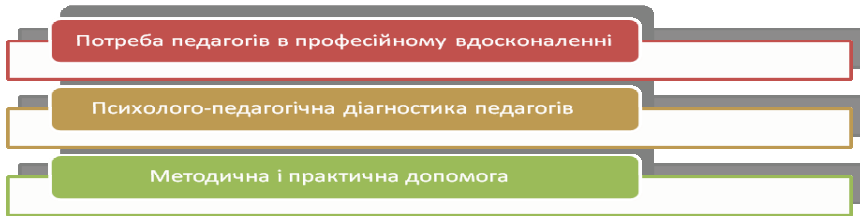
Групових форм методичної роботи налічується кілька десятків. Доцільно їх групувати за ознакою домінування способу чи напрямку роботи: проблемна бесіда; проблемно-аналітична бесіда (зіставлення традиційного способу планування та варіативного); методичний діалог; методичні посиденьки; аналіз конкретних ситуацій; дискусійний клуб.

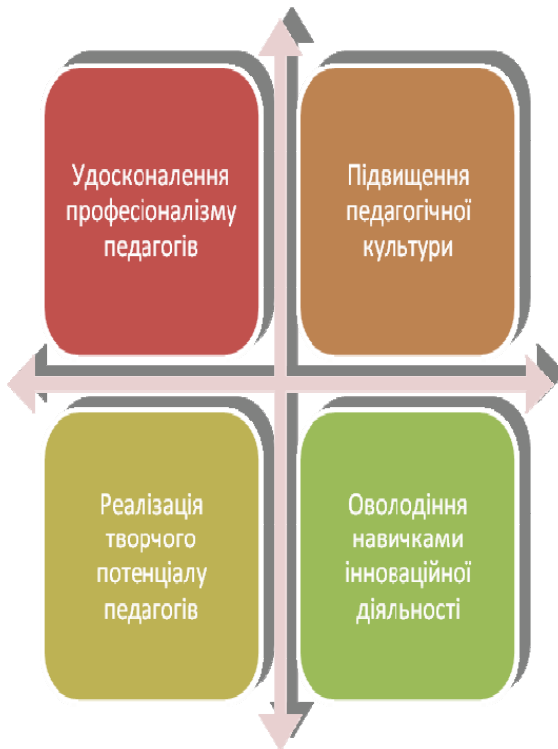
5 КРОКІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТУ

-
- 1. Розробка змістовного методичного супроводу, особливо щодо емоційно-ціннісної, соціально-моральної та креативної лінії розвитку нових для педагогічної практики.
 - 2. Набуття особистої впевненості кожним педагогом у можливості здійснення мети проекту.
 - 3. Адресна методична допомога педагогам ДНЗ.
 - 4. Виявлення, вивчення та узагальнення перспективного педагогічного досвіду, апробація методичних розробок.
 - 5. Висвітлення успіхів педагогів ДНЗ як критерії стимулювання їхньої самоосвітньої діяльності.

МОДЕЛЬ ПРОЕКТУ НА ПОЧАТКУ ПРОЕКТУ

ЗА ПІДСУМКАМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТУ

ІІІ ЕТАП СИСТЕМНО-УЗАГАЛЬНЮЮЧИЙ

Широке висвітлення перспективного педагогічного досвіду, творчі звіти педагогів ДНЗ, майстер-класи, обговорення авторських програм, друк у фахових виданнях.

ІV АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОЕКТУ

- * Підвищення якості організації науково-методичної роботи з педагогами на основі діагностики;

- * Педагогічна компетентність сучасного педагога, підвищення мотивації педагогів до оволодіння новими технологіями.

- * Впровадження новітніх педагогічних технологій у навчально-виховний процес ДНЗ, тобто трансформація наукових ідей в практику роботи ДНЗ.

- * Підвищення якості освітніх послуг.

- * Друк творчих доробок педагогів у фахових періодичних виданнях.

- * Створення банку перспективного педагогічного досвіду.

Розбудова дошкільної освіти безпосередньо пов'язана з розвитком і становленням особистості, потребує оновлення організаційно-педагогічних засад, упровадження проектних технологій у систему методичної роботи, вироблення у педагогів стабільного інтересу до актуальних проблем психолого-педагогічної науки, перспективного педагогічного досвіду, підвищення культури педагогічної праці.

Використання різноманітних методів і прийомів навчання педагогів дозволяє сформувати у кожного вихователя такий тип мислення, який стане невід'ємною рисою особистості, забезпечить творчий характер праці.

Актуальність проблеми самоосвіти є одним із критеріїв ефективності методичної роботи, показником для атестації педагогів з визначенням ступеня підвищення професіоналізму педагога, його конкретних успіхів із самовдосконалення, визначення складових його кваліфікації: компетентності, ініціативності, моральних якостей та вмінь, що виявляється

у тому, наскільки він може реалізуватися у своїй діяльності, оптимальне поєднання різних методів, які відповідають сучасним вимогам.

Педагогічна позиція сучасного педагога виявляється в тому, що він свої взаємини будує на принципах співробітництва, співтворчості, взаємоповаги, доброзичливості.

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ПСИХОЛОГА З СІМ'ЄЮ.

УСВІДОМЛЕННЯ НЕОБХІДНИХ УМОВ ДЛЯ ПОВНОЦІННОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ

Робота з сім'єю – окремий напрям у діяльності практичного психолога. Спостереження свідчать, що відсутність достатньої духовної близькості дитини з батьками з перших років життя несприятливо позначається на розвитку її особистості. Відомо, що універсальних принципів виховання немає і не може бути. Кожна ситуація в сім'ї унікальна. Дітям потрібно, щоб поруч були ті, хто може і досягти успіху, і терпіти невдачі. Саме у своїх батьків діти набувають свій перший досвід, переймають моделі свого подальшого життя, які, на жаль, не завжди бувають прийнятними. Для сучасної сім'ї дуже важливо побудувати адекватні взаємовідносини між її членами. А, особливо, між батьками та дітьми.

Основним завданням практичного психолога у роботі з батьками є збагачення їх знаннями про психічні особливості, сенситивні і кризові періоди кожної вікової групи, допомога у створенні атмосфери позитивних взаємин між дорослими й дітьми.

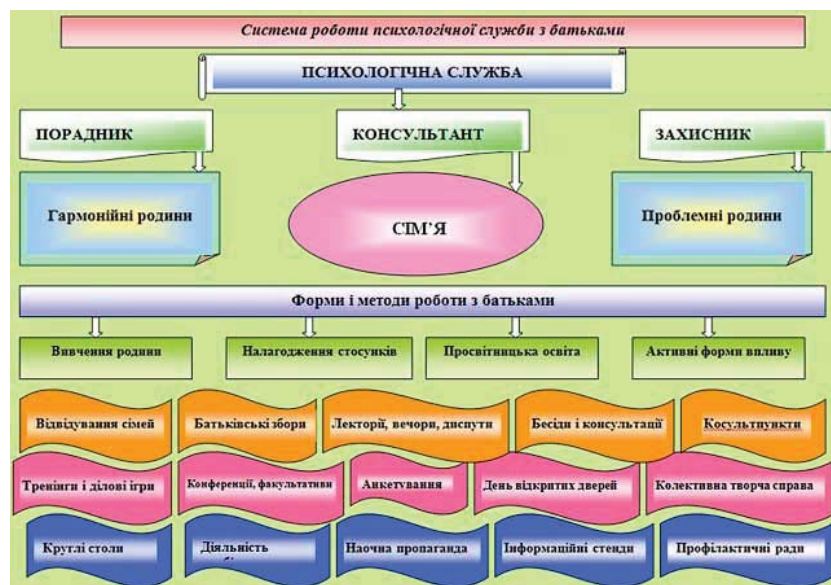
Одним із пріоритетних напрямів соціально-психологічної допомоги батькам і дітям є просвітницька діяльність. Саме практичний психолог має допомогти розібратися у проблемних ситуаціях, визначити детермінацію батьківських установок і стиль спілкування. Батькам, зайнятим професійною діяльністю і матеріальним забезпеченням сім'ї, бракує часу для систематичного спілкування з дитиною та глибокого вивчення особливостей її розвитку. Тому завдання практичного психолога – привернути увагу батьків до цих проблем, навчити їх краще розуміти інтереси, можливості, переживання, вчинки своїх дітей, а отже, ставити до них вимоги, що відповідають їхнім можливостям і віку.

Практика свідчить, що досягти високих результатів у вихованні дітей та корекції їхньої поведінки можна тільки спільними зусиллями працівників закладів освіти та сім'ї.

Адже сім'я – одна з найвеличніших цінностей, створених людством за період його існування.

Отже, формування педагогічної культури сучасної сім'ї – це процес виховання і перевиховання дорослих: батьків, інших членів родини, навіть опосередковано дітей, який може бути корисним і необхідним навіть тим батькам, які, виховуючи дітей, не відчувають певних проблем. Обговорювати зазначені проблеми потрібно, насамперед, на батьківських зборах. Формування педагогічної культури батьків у сучасному закладі освіти можна здійснювати як через різноманітні заходи на батьківських зборах (лекції, обмін досвідом родинного виховання, диспути, дискусії, консультації і т.д.), так і через університети педагогічних знань, лекторії для батьків, консультативні пункти, тренінги тощо.

СИСТЕМА РОБОТИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ З БАТЬКАМИ

РОБОТА З БАТЬКАМИ НОВОПРИБУЛИХ ДІТЕЙ ЩОДО ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК УСВІДОМЛЕНОГО БАТЬКІВСТВА

На виховання дітей у сім'ї впливає приклад батьків, їх стосунки, ставлення, загальний і культурний рівень, батьківський потенціал тощо. Структура стосунків у сім'ї певною мірою визначає особливості позицій і ролей її членів. Прийняття тієї чи іншої ролі батьками по відношенню до дитини, визначає стиль виховання. Стиль виховання дитини у сім'ї утворюється за сукупністю установок батьків, їхнього емоційного ставлення до дитини, сприйняття дитини батьками і відповідних способів поводження з нею.

Процес виховання не може бути стихійним. Чітке усвідомлення батьками того, що вони хочуть і чого не хочуть допоможе сформулювати їм свою позицію як вихователів і намітити стратегію виховання.

Головні принципи це:

1. Дитина повинна знати, чого хочуть від неї батьки; що в її поведінці їх задовольняє, а що ні
2. Не можна карати дитину за те, чого вона не знала. Відповідальність дітей за вчинки має базуватись на їх розумінні скоєного.
3. Перш ніж чогось вимагати від дитини, треба впевнитись, що вона на це здатна.
4. Не можна карати дитину за поведінку, в якій немає злісної непокори. Треба відрізнити дитячу безпорадність і злісну непокору, (безпорадність базується на забудькуватості, виникає в результаті помилок і випадковостей. Злісна непокоря є обдуманим актом, відмовою признавати батьківську владу. Виявляється тільки тоді, коли дитина знає, чого хочуть від неї батьки і робить дещо протилежне).
5. Щоразу після вирішення конфлікту дитину необхідно пригорнути і приголубити, показати їй свою любов.
6. У стосунках з дітьми потрібно керуватись любов'ю.
7. Не принижувати гідність дитини фізичними покараннями. Вони порушують її права як члена сім'ї і суспільства і свідчать про безсилля батьків як вихователів.

Порушення чи недотримання цих принципів, відсутність або недостатність культури у батьків призводить до їх жорстокого поводження з дітьми. Дотримання цих принципів сімейного виховання дітей допомагає створити атмосферу емоційної захищеності дитини, привчити її поважати інших, зрозуміти батькам емоційні і фізичні особливості різних періодів дитинства і добирати засоби виховання до індивідуальних потреб дівчаток і хлопчиків.

Отже, в основі виховної діяльності дорослим необхідно керуватися принципами любові і вимогливості, розумної міри відповідальності і самоконтролю для кожного віку, батьківського керування зайвого крику, поваги до особистості і достоїнства дитини, реальних вимог і спокійної послідовності при їх виконанні, справедливого використання арсеналу стимулів і покарань. У цьому виявляється педагогічна культура батьків.

На сьогодні через вплив різних чинників ускладнюються внутрішньосімейні стосунки, зростає кількість конфліктів у сім'ї, порушується загальний мікроклімат сім'ї. На цей процес впливає:

- послаблення родинних зв'язків,
- зміна стандартів поведінки,
- зміна сімейних цінностей,
- зменшення кількості дітей у сім'ях,
- збільшення проблем у побуті,
- зайнятість батьків, у тому числі жінки,
- відсутність вільного часу,
- велика кількість розлучень .

Зміни, що відбуваються у сім'ї, впливають на виховання та формування особистості дитини.

Багато сімей говорячи про труднощі у вихованні виділяють матеріальні нестатки, недостатність часу, недоступність і недостатність спеціальних знань щодо виховання дітей, погані житлові умови, відсутність допомоги. Також можемо зазначити, що на виховання дитини впливає і те, що батьки не в достатній мірі приділяють час на проведення сімейного

дозвілля, спілкування у колі сім'ї, обговорення питань чи проблем кожного члена сім'ї. Проведення часу батьків з дітьми на сьогодні досить одноманітне.

У багатьох сім'ях відсутні єдині погляди на виховання дитини, відсутній розподіл обов'язків у вихованні дитини (у більшості випадках основна турбота лежить на матері) . Отже, вище перераховане впливає на закріплення у дитини певного стилю поведінки, рис характеру і не завжди цей вплив є позитивний.

Одним із компонентів попередження сімейного неблагополуччя в ДНЗ є впровадження заходів щодо формування засад відповідального батьківства серед батьків вихованців. З цією метою психологічна служба закладу впроваджує різноманітні форми роботи з батьками. Одним із різновидів такої роботи є проведення навчальних тренінгів (Додаток 1)

РОБОТА З ДІТЬМИ

Я бачу страх в малих очах твоїх,
Страх залишитися без мами.
Ми залишилися удвох.
Тебе я ніжно обняла руками.
Ти плачеш, котиться сльоза
І на щоці вологий слід лишає.
Де мама ? — ти питаєш — Де вона ?
Вона працює, тут її немає.
Та ти не бійся: я люблю тебе.
Тебе я у віконце виглядала.

Все думала, чи ти до мене йдеш ?
І ти прийшов, бо я тебе чекала.
Ось ти мені довірливо всміхнувся.
Ясніше сонце глянуло із неба.
Та посмішка, як музика для мене,
Ти зрозумів, що плакати не треба.
Тож посміхайся, любий, і радій.
І сонечко сьогодні буде з нами.
Ходімо гратися до гурту малюків,
А ввечері по тебе прийде мама.

М.Даньків

Діти раннього віку - чарівні істоти. Вони діяльні, цікаві, щирі, кумедні. Спостерігати за ними - одне задоволення. Від маленьких дітей до дорослих йдуть хвилі спокою і розслабленості. Але і дитина вправі розраховувати на безкорисливу любов, доброзичливість і ласку. Коли дитині добре і спокійно, він швидко розвивається. Що для цього потрібно? Перш за все - забезпечити внутрішнє емоційне благополуччя малюка.

Дитячий садок - новий період в житті дитини. Для неї це, перш за все, перший досвід колективного спілкування. Нову обстановку, незнайомих людей не всі діти приймають відразу і без проблем. Більшість з них реагують на дитячий садок плачем. Одні легко входять у групу, але плачуть ввечері вдома, інші - погоджуються йти в дитячий садочок з ранку, а перед входом в групу починають капризувати і плакати. Загальновідомо, ступінь адаптації дитини до дитячого саду визначає її психічне і фізичне здоров'я. Різка поява нового приміщення, нових іграшок, нових людей, нових правил життя - це і емоційний, і інформаційний стрес.

Етапи роботи:

1. Первинна діагностика проходить за трьома напрямками:

- характеристика батьками стану своїх дітей в сім'ї (анкети для батьків);
- оцінка вихователями стану дітей в період адаптації до умов дитячого садка (карта спостережень);
- оцінка психоемоційного стану дітей (індивідуальний аркуш адаптації).

За результатами проведеного анкетування батьків визначаються сім'ї вихованців з підвищеною тривожністю. Надалі дані анкетування дозволяють грамотно побудувати профілактичну та консультативну роботу з батьками. Основне завдання тут - не просто інформувати батьків про особливості перебігу періоду адаптації у їх дитини, але і дати рекомендації, як спілкуватися з ним у цей період.

2. Другий етап включає в себе психопрофілактичну та корекційно - розвивальну роботу, спрямовану на зняття проблем, що виникають у початковому періоді адаптації дітей до умов освітнього закладу.

3. На третьому етапі проходить контрольна діагностика (повторна) - по закінченні періоду адаптації і повторне анкетування батьків.

На підставі первинної діагностики складається висновок, у якому дається попередня оцінка адаптаційного періоду кожної дитини. За підсумками укладення і за спостереженнями психолога і вихователів визначається коло дітей, які потребують допомоги при проходженні адаптації

Найбільш ефективним, а іноді і єдиним методом корекційної роботи з дітьми раннього віку є ігрова терапія, що проводиться як в індивідуальній, так і в груповій формі.

Діти раннього віку люблять грати з іграшками, побутовими предметами. У процесі гри вони здобувають нові знання та навички, пізнають навколишній світ, вчаться спілкуватися. Тому акцент у виборі ігор для дітей раннього віку ми робимо на сенсорні і моторні ігри.

Сенсорні ігри дають дитині досвід роботи з найрізноманітнішими матеріалами: піском, глиною, папером.

Вони сприяють розвитку сенсорної системи: зору, смаку, нюху, слуху, температурної чутливості. Всі органи, дані нам природою, повинні працювати, а для цього їм необхідна «їжа».

Сенсомоторний рівень є базовим для подальшого розвитку вищих психічних функцій: сприйняття, пам'яті, уваги, мислення, мови. Сенсомоторний розвиток можливий лише при взаємодії дитини з дорослим, який навчає її бачити, відчувати, слухати і чути, тобто сприймати навколишній предметний світ. Не менше задоволення дітям раннього віку приносить малювання. Воно подобається всім без винятку малюкам.

Метою розвивальної роботи з дітьми в період адаптації до умов ДНЗ є:

- створення для дитини атмосфери безпеки і комфортної обстановки;
- розуміння внутрішнього світу дитини і прийняття його таким, який він є;
- надання дитині більшої свободи і самостійності.

При проведенні занять слід враховувати специфіку роботи з маленькими дітьми: дитина раннього віку не здатна самостійно заявити про свої проблеми, тому вони часто проявляються опосередковано, через відставання в розвитку, примхливість, агресивність і т.д. Це обумовлює необхідність активності з боку самого психолога щодо виявлення психологічних проблем у дітей, в т.ч. і в період адаптації.

Відсутність у дітей раннього віку рефлексії, з одного боку, спрощує, а з іншого - ускладнює діагностичну роботу і постановку загальної проблеми дитини. Корекційна робота, пов'язана з переживаннями дитини, здійснюється за принципом «тут і тепер» з акцентом на негайному закріпленні тих позитивних процесів, які проявляються в ході корекційного процесу.

По закінченні другого етапу роботи проводиться заключна діагностика ступеня адаптації дітей раннього віку, а також порівняльний аналіз показників первинної та заключної діагностик.

Аналіз роботи ДНЗ за останні кілька років показує, що процес звикання дітей проходить дуже успішно. Ступінь адаптації

в основному легка і середня. Позитивним є і те, що діти раннього віку, а особливо другого року життя, звикають до дитячого саду безболісно. Ці дані дозволяють судити про правильно побудованій роботі педагогічного колективу з організації та проведення адаптації дітей до умов дитячого садка.

ДОДАТКИ

УСВІДОМЛЕНЕ Й ВІДПОВІДАЛЬНЕ БАТЬКІВСТВО

Тренінг для батьків

Мета: розглянути роль батьківства в житті людини; проаналізувати стилі батьківської поведінки стосовно дітей та їх вплив на процес формування особистості дитини;

Хід заняття

1. Вітання. Вправа «Легідне ім'я» (10 хв.)

Психолог: Пригадайте, як до вас звертаються вдома, як до вас зверталися в дитинстві? Ми будемо кидати м'яч. Той, хто його отримає, назве свої легідні імена; головне — запам'ятати, хто кому кидав м'яч. Коли всі назвуть свої імена, м'ячик піде зворотним шляхом. Треба намагатися не переплутати й кинути м'яч тому, хто першого разу кинув вам, а також назвати його легідне ім'я.

2. Визначення очікувань учасників тренінгу. Вправа «Лелека» (10 хв.)

Перед початком заняття психолог прикріплює на стіні великий малюнок із зображенням лелеки, який несе у дзьобі немовля. Кожний учасник отримує паперову пір'їнку, на якій протягом 5 хвилин йому пропонується написати власні очікування від тренінгу. Після того як усі учасники записали свої очікування, вони по черзі підходять до лелеки, зачитують свої сподівання й приклеюють пір'їнки на його крила (наприкінці заняття малюнок лелеки можна використати для визначення досягнень щодо очікувань учасників).

виникають у батьків з дітьми.

3. Вправа «Асоціативний ланцюжок» (20 хв.)

Обладнання: аркуш ватману, поділений на три колонки з назвами «Дитина», «Батьки», «Сім'я»; конверт з картками трьох видів: «Дитина», «Батьки», «Сім'я» (загальна кількість

карток відповідає кількості учасників), плакати з визначенням понять.

Час: 1-й етап (10 хв.)

Учасникам пропонується знайти по одному слову-асоціації, пов'язаному з поняттям «дитина», «батьки», «сім'я», і записати в своєму робочому зошиті. Далі вони по черзі озвучують свої асоціації до цих понять, а ведучий записує їх у відповідну колонку на ватмані (можна використовувати інтерактивну дошку), створюючи своєрідні асоціативні ланцюжки.

Питання для обговорення

Для чого необхідно було визначити зміст понять «дитина», «батьки», «сім'я»? Чи допомогли у визначенні понять асоціативні ланцюжки?

4. Вправа «Образ щасливої дитини» (20 хв.)

Ведучий об'єднує учасників у чотири групи прийомом «Казкові герої» (імена героям дають учасники) та пропонує їм, використовуючи аркуші ватману, газети, журнали, нитки, тканину, ножиці, кольоровий папір, клей, фломастери, створити колаж «Образ щасливої дитини» і підготувати коментар результату роботи для презентації. Після групових презентацій психолог звертає увагу на те, що однією зі складових щастя дитини в сім'ї є наявність батьків. Він підводить до думки, що батьки щасливі тоді, коли щаслива дитина.

5. Інформаційне повідомлення «П'ять шляхів до серця дитини» (5 хв.)

Під час інформаційного повідомлення ведучий поступово кріпить на малюнку із зображенням дитини смужки — «шляхи до серця дитини» і робить на них відповідні написи:

Кожен учасник отримує картку з початком речення:

«Для мене усвідомлене батьківство — це...»

Батькам пропонується упродовж 5-хвилин написати свій варіант його завершення. Всі члени групи по черзі зачитують свої тексти. Протягом декількох хвилин відбувається обговорення, в ході якого визначаються спільні підходи, пріоритети у розумінні поняття.

Наприкінці вправи ведучий ознайомлює учасників із визначенням поняття «усвідомлене батьківство»:

«Усвідомлене батьківство — це взаємодія батьків (чи осіб, які їх замінюють) між собою та іншими членами сім'ї, включаючи дітей, результатом якої є створення найбільш сприятливих умов для повноцінного розвитку дитини на всіх етапах її життя». (Плакат із цим визначенням вивішується на видному місці або транслюється на екрані за допомогою мультимедійного проектора.)

Необхідно зробити наголос на тому, що подальший хід тренінгу пов'язуватиметься з аналізом складових визначення поняття «усвідомлене батьківство», і надалі слід постійно звертатися до цього визначення.

6. Презентація « Усвідомлене батьківство» (5 хв.)

Психолог пропонує до уваги учасників засади усвідомленого батьківства. Завдання батьків — проаналізувати запропонований перелік і доповнити його:

Любіть свою дитину.

Приймайте дитину такою, якою вона є.

Вірте своїй дитині.

Довіряйте дитині.

Вірте у те, що дитина може самостійно подолати життєві перепони.

Показуйте дитині, що вона є для вас важливою.

Дайте зрозуміти дитині, що її справи є важливими для вас.

Дозволяйте дитині робити свій вибір, приймати власне рішення.

Допомагайте дитині виконати те, чого вона не вміє.

Засуджуйте не саму дитину, а її вчинок.

Прислухайтесь до думки дитини.

Активно вислуховуйте про переживання і потреби дитини.

Співпрацюйте з дитиною, а не керуйте нею. Накази й різкі заборони можуть

спровокувати спалах агресії.

Будьте ввічливі з дитиною.

Будьте терплячі.

Проводьте разом з дитиною вільний час.

Допомагайте дитині розвивати свої здібності.

Забезпечуйте основні життєві потреби дитини.

7. Визначення здійснення очікувань учасників (10 хв)

Психолог привертає увагу учасників до аркуша очікувань «Лелека», з якими вони працювали на початку тренінгу. Він звертався з проханням подумати, наскільки справдилися очікування кожного.

Далі психолог зауважує: «Нове життя... Від нього ми чекаємо чогось дивного і світлого, обов'язково щасливого. Наш лелека несе в дзьобі немовля — кожного з нас — по шляху до нових знань і відкриттів. Що ж побажати цій дитині?»

Пропонує на бантиках, що роздаються кожному, написати побажання собі або групі.

Алгоритм подальшої роботи наступний: кожний учасник по черзі підходить до лелеки і коментує, наскільки виправдалися його очікування, а потім зачитує своє побажання й прикрашає бантиком ковдру дитини, яку несе лелека.

8. Казка для натхнення «Легенда про Нарциса» (5 хв)

Мавки на березі струмочка оплакували смерть Нарциса, якого покарав Зевс за те, що він милувався лише собою і не помічав нікого навкруги. І помітили мавки, що струмок також у зажурі. «Що трапилося з тобою? — спитали мавки у струмочка, — Хто тебе образив, чи, можливо, ти у тузі?» Струмок відповів: «Я сумую за Нарцисом... Як сумно, що він більше не прийде до мене». «О-о-о! Ти такий щасливий! Ми бачили цього чарівного юнака лише мимохідь, коли він прямував до тебе. Ми милувалися його волоссям, граціозною ходою, але лише секунди. Ми любили його, бо він схожий на нас... Але розглядати його світлий образ годинами — це таке щастя, яке не випало на нашу долю. Ти найщасливіший у світі! Нарцис годинами милувався собою у твоїх водах. Ти міг досхочу насолодитися від споглядання його надзвичайної краси», —

шепотіли в захопленні лісові мавки. «Хіба він був красивий?» — спитав здивовано струмок. «Він — надзвичайний красень. Красивішого за нього ніколи не було, немає і не буде... Невже ти цього не помітив?» — розгублено вимовили лісові мавки. «Ні, — відповів струмок. — Я не помітив його краси, бо кожного разу, коли він дивився у мої води, я був зачарований побаченням своїм відображенням в його очах... Кожного разу в його очах я бачив свою красу... себе!»

Тож побажаємо собі й кожному, щоб в очах дітей ми бачили свою красу, а вони в наших очах — любов!»

ТРЕНІНГ ДЛЯ БАТЬКІВ НОВОПРИБУЛИХ ДІТЕЙ

План

1. Знайомство «Сімейне коло» (10 хв.);
2. Прийняття правил роботи в групі (5 – 7 хв.);
3. Вправа « Ми – батьки» (20 хв.);
4. Вправа «Мозаїка стилів батьківського виховання» (15 хв.)
5. Вправа на завершення «Чарівна скринька» (10 хв.)

Вправа «Сімейне коло»

Мета: познайомити учасників та з'ясувати їхні очікування, сприяти згуртованості групи та створення комфортної атмосфери для успішної роботи.

Обладнання : вирізані з паперу фігурки хлопчиків та дівчаток (за кількістю учасників тренінгу), 2 аркуші паперу формату А-1, скріплені скотчем.

Хід проведення

Психолог роздає вирізані з паперу фігурки хлопчиків та дівчаток відповідно до статі учасників. На фігурці протягом 5 хв. учасник пише своє ім'я, сімейну роль (тато, мама, тьотя, дядя, брат ін.) та очікування від тренінгу. Під час самопрезентацій учасників психолог прикріплює фігурки на великий аркуш паперу таким чином, щоб утворилось символічне «сімейне коло» учасників тренінгу.

2. Прийняття правил роботи в групі «Правила сімейного кола».

Мета: обґрунтувати необхідність вироблення та дотримання певних правил роботи в групі, що сприятимуть продуктивній тренінговій роботі.

Обладнання: плакат «Правила роботи групи».

Хід проведення.

Психолог пропонує учасникам вважати на час тренінгу їхню групу великою сім'єю, в колі якої обговорюватимуться питання взаємовідносин в сім'ї, виховання дитини.

Формулюємо правила спільної взаємодії, що сприятимуть продуктивній праці протягом тренінгу. Учасники вносять свої

пропозиції методом мозкового штурму. Кожне запропоноване правило обговорюється й, якщо всі згодні, записується у центрі «сімейного кола», утвореного з фігурок учасників.

Правила:

- * говорити по черзі (правило руки);
- * бути позитивними до себе та інших;
- * дотримуватись регламенту;
- * бути активними;
- * працювати у групі від початку до кінця.

3. Вправа «Ми-батьки».

Мета: з'ясувати уявлення про учасників про себе у ролі батьків та визначити їхні очікування стосовно особистості своїх дітей.

Обладнання: стікери зеленого, синього та червоного кольорів (по одному для кожного учасника); три аркуші паперу формату А-1, на яких написані початки речень «Як мати я хочу бачити свою дитину...», «Як мати для цього я...», «Як мати я ніколи...».

Хід проведення.

Учасники отримують по одному стікеру зеленого, синього та червоного кольорів. Психолог пропонує на кожному з них продовжити речення (стосовно своєї реальної дитини):

* на зеленому стікері - «Як мати я хочу бачити свою дитину...»;

* на синьому стікері - «Як мати для цього я роблю...»;

* на червоному стікері - «Як мати я ніколи...».

По закінченню учасники прикріплюють стікери на три аркуші формату А-1 з написами «Я хочу...», «Я роблю...», «Я ніколи...»

Психолог об'єднує учасників у три групи. Кожна з них отримує чистий аркуш паперу формату А-1, а також один аркуш з реченнями, зафіксованими на стікерах певного кольору. Учасникам кожної групи потрібно узагальнити речення «свого кольору» й підготувати коротку презентацію результатів.

Після презентації проходить обговорення вправи.

Рефлексія

1. Які думки виникли у Вас під час виконання цієї вправи?
2. Чи замислювалися Ви над шляхами досягання того, що Ви хочете?
3. Чи легко було продовжити речення «Як мати для цього я роблю...» та сформулювати конкретні дії? Чому?
4. Чи завжди вдається Вам у реальному житті виконувати те, що Ви задекларували у варіанті закінчення речення «Як мати я ніколи...»? Поясніть свою відповідь.

4.Вправа «Мозаїка стилів батьківського виховання».

Мета: ознайомити учасників зі стилями батьківської поведінки.

Обладнання: підготовлена інформація про стилі батьківського виховання для кожного учасника (Додаток 1), картки з намальованими іграшками.

Хід проведення.

Психолог об'єднує учасників у малі групи за методикою «Будинок іграшок». Він пропонує кожному учасникові з чарівного мішка витягти подарунок - заготовлені заздалегідь наклейки із зображенням автомобілю, ляльки, ведмедика, квітки.

Учасники об'єднуються у групи відповідно до зображень іграшки.

Кожній групі пропонується інформація про стиль батьківської поведінки. Учасники знайомляться із запропонованим матеріалом й аналізують стиль батьківської поведінки з точки зору позитивних та негативних особливостей його впливу на процес виховання і розвитку дитини. На завершення групи характеризують певний стиль батьківської поведінки, визначаючи позитивні та негативні сторони.

Запитання для обговорення.

1. Чи є чітка межа між різними стилями батьківської поведінки? Обґрунтуйте свою точку зору.
2. Чи є випадки, коли доцільне використання авторитарного стилю батьківської поведінки? Якщо «так», то в яких саме випадках?

5. Вправа на завершення «Чарівна скринька».

Мета: підвести підсумки тренінгу.

Обладнання: аркуш ватману із зображенням великої скриньки, кольорові кружечки за кількістю учасників тренінгу.

Хід проведення.

Кожний учасник отримує кружечок, який символізує скарб знань, умінь, отриманих упродовж тренінгу. Психолог пропонує кожному з учасників написати про здобуті скарби. Учасники по черзі «кладуть скарби» у чарівну скриньку (прикріплюють кружечки на плакат із зображенням скриньки), коментуючи свою дію.

Коли скринька заповнена, психолог звертається до учасників із пропозицією виказати свої зауваження та рекомендації. Він дякує групі за спільну роботу.

Додаток 3

«Батьки-друзі, партнери, помічники»

Батьки позитивно сприймають власну дитину, незважаючи на її сьогоднішні успіхи. Вони спокійно ставляться до її невдач, підтримують і радіють в моменти успіху. Добре знають своїх малюків, їх вади та чесноти, слабкі і сильні сторони. Ніколи не вдаються до тотальної критики дитини. Розмова про певні недоліки у поведінці будується з позицій оптимістичного оцінювання особистості дитини в цілому, заохочення її до самостійного аналізу і вироблення позиції. Демонструють повагу та довіру до дітей, вбачаючи у них рівноправних партнерів, які можуть мати свою думку на те чи інше явище.

Постійно дбають про підтримання шанобливого ставлення дитини до себе завдяки сприянню в досягненні нею позитивних результатів у діяльності та спілкуванні, схвалюють будь-які намагання проявити самостійність, старанність, вимогливе ставлення до себе. У вихованні своїх дітей зорієнтовані на цінності, що є значущими не лише на короткий проміжок, а на все життя: самостійність, старанність, високі моральні якості.

Батьки підтримують дітей, висловлюють оптимістичні судження. Наприклад: «Не страшно, наступного разу вийде!», «Я

вірю в тебе!», «Ти- молодець, добре постарався!» Заохочують дітей до само оцінювання: «А тобі самому подобається?».

«Дорослі- -опікуни »

Батьки із зазначеним типом ціннісного ставлення до своїх дітей ігнорують можливості віку щодо здатності до самовираження через самостійність, власноруч виготовлений продукт; прагнення до визнання пов'язують лише з потребою постійно схвалювати вчинки дитини. Сприймають дитину як маленьку, невмілу, що не здатна до продуктивної діяльності, вчинків, не вбачають можливості співробітництва з нею у різних спільних справах. Від дитини не очікують серйозних, осмислених рішень, відповідальних (на рівні віку) вчинків. Тому частіше підмінюють активність дитини власною активністю: її одягають і роздягають, не вважають зайвим погодувати із ложки, виконують замість неї завдання та доручення вчителя.

Оцінюючи зроблене дитиною, вдаються до перебільшень з префіксом «най»: «Ти у нас найрозумніша», «У тебе найкращий малюнок», «Ти була просто довершеною», чи взагалі ігнорують дитячі досягнення або задовольняються формальними оцінними судженнями. Поведінка таких дорослих непослідовна: то зацілюють дитину, то швидко готові застосувати ремінь. Такі підходи дезорієнтують дитину, позбавляють її можливості скласти реалістичне уявлення про свої переваги та вади.

«Батьки-керівники та контролери»

Для батьків із таким типом ціннісного ставлення характерним є емоційне неприйняття дитини. Це буває з різних причин і часто існує на підсвідомому рівні. Можливо, діти не виправдали більшою чи меншою мірою їхніх очікувань стосовно характеру, розумового та фізичного розвитку, можливо народилися невчасно, можливо, очікувалася інша стать дитини. Є й інша категорія батьків, які цей стиль поведінки є єдино прийнятним у взаєминах з оточенням.

За такого типу ставлення емоційні контакти з дітьми обмежені і частіше зводяться до проповідей, нотацій, моралізування. Широко використовуються накази, розпоряд-

ження, команди («Не роби...», «Швидко прибери...», «Я кому сказав!»). Поведінка дітей перебуває під постійним контролем, при цьому все, що виходить за межі розуміння дорослого, засуджується і не приймається. Думкам, ідеям, підходам дитини не надається належної уваги, тому спільна діяльність з дорослим можлива лише за умови домінування останніх. Дитина розцінюється як об'єкт, стосовно якого вибір способів виховання цілком залежить від дорослого.

Використовують такі покарання: фізичні покарання, обмеження рухливої активності, емоційна агресія, позбавлення перспективи радості. Батьки хваляться дітьми у присутності сторонніх, змушують їх хвалитися своїми успіхами.

РОЗВИВАЛЬНІ ЗАНЯТТЯ ДЛЯ ПОЛЕГШЕННЯ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ В ДНЗ

Заняття 1

Мета: знайомство з дітьми, налагодження позитивних контактів; корекція емоційного стану; розвиток навичок спільної діяльності.

1. Гра « А мене звати...»

Мета: розвивати бажання познайомитись, вчити ввічливо звертатися одне до одного; розвивати відчуття єдності, причетності до групи.

Матеріал: квітка або м'яч.

Хід гри: кожна дитина, стоячи у колі, звертається (по черзі) до свого сусіда праворуч, передає йому квітку або м'яч, називає своє ім'я і за бажанням трохи розповідає про себе.

2. Гра «Нехай наші пальчики стануть друзями»

Мета: вчити різноманітних способів знайомства; розвивати координацію рухів; дрібну моторику, пам'ять.

Хід гри: діти шикуються у дві шеренги обличчям одне до одного. Спочатку вони з'єднують долоньки однойменних рук, промовляючи слова:

Раз, два, три, чотири, п'ять...(торкаються пучками пальців одне одного),

Розпочнемо рахувати.

Раз, два, три, чотири, п'ять...

І скінчимо рахувати.

3. Гра «Луна»

Мета: вчити запам'ятовувати імена дітей групи; розвивати єдність, задоволення від перебування в центрі уваги.

Хід гри: діти сидять колом на килимі або на стільцях. Дитина, яка сидить праворуч від вихователя, промовляє своє ім'я і плескає у долоні ось так : «Да-нил-ко, Да-нил-ко», а діти всієї групи повторюють за ним це ім'я, як луна, отож ім'я кожної дитини буде повторено кілька разів.

4. Прощання «Усмішка по колу»

Заняття 2

1. Рухлива гра «Равлик»

Мета: продовжувати знайомити дітей одне з одним; розвивати увагу, пам'ять.

Хід гри. Діти довільно рухаються по кімнаті, а на сигнал «Равлик» - присідають, називають своє ім'я і набирають позу равлика.

2. Гра «Велике дерево»

Мета: вчити відчувати, що разом гратися краще, розвивати позитивну мотивацію до дошкільного закладу.

Хід гри: діти стоять у колі, взявшись за руки, утворюючи велике сильне дерево. Прислухаються, як шелестять його листочки, коли дме вітер (діти разом розгойдуються). Відчувають, що воно живе, дихає (дихають разом: крок уперед – вдих, піднімають руки; крок назад – видих, опускають руки). Отже, приходимо до висновку: коли ми разом, нас багато – ми велике і міцне дерево.

3. Гра «Луна»

Мета: вчити запам'ятовувати імена дітей групи; розвивати єдність, задоволення від перебування в центрі уваги.

Хід гри: діти сидять колом на килимі або на стільцях. Дитина, яка сидить праворуч від вихователя, промовляє своє ім'я і плескає у долоні ось так : «Да-нил-ко, Да-нил-ко», а діти всієї групи повторюють за ним це ім'я, як луна, отож ім'я кожної дитини буде повторено кілька разів.

4. Прощання «Усмішка по колу»

Заняття 3.

1. Гра «Телефон»

Мета: вчити дітей налагоджувати контакти, бути доброзичливими, обирати коректні форми спілкування.

Обладнання: дитячі мобільні телефони.

Хід гри: Діти грають по двоє, психолог грає з дитиною, пода-

ючи правильні зразки спілкування. Наприклад, дзвонить телефон, дитина бере слухавку. Психолог на іншому кінці зв'язку починає розмову: « Добрий день, мене звуть ..., я психолог дитячого садка «Ялинка» і хочу поговорити з дівчинкою яку, здається, звуть Оленкою. Вона – новенька, зовсім нещодавно почала відвідувати дитячий садок. Скажи, а тобі подобається у дитячому садку що саме? Розкажи, а в які ігри ти граєш? З ким спілкуєшся, товаришуєш? Дякую тобі,Оленко, за чудове спілкування, до побачення!»

2. Гра «Морський банан»

Мета: розвивати відчуття єдності, згуртованості; навички самоконтролю і комунікабельності.

Хід гри. Грають групами по п'ятеро дітей, сидячи на лаві. Психолог перед початком гри пояснює, що морський банан – це гумовий човен, формою дещо схожий на банан. Пропонує дітям уявити, що вони катаються на морському банані, для цього мають міцно тримати один одного за лікті, щоб ніхто не впав у воду. За командою психолога діти нахиляються праворуч, ліворуч.

Завдання: не загубити нікого з «пасажирів», не зробити нікому боляче. Якщо хтось «падає» з банана, усі разом мають вигукнути його ім'я.

3. Гра «Відгадай, хто тебе покликав»

Мета: закріпити навички позитивної соціальної поведінки; диференціювати слухове сприйняття.

Хід гри. Грають по двоє, третя дитина – ведуча. Діти, кожний по черзі, називають ведучого на ім'я, завдання ведучого відгадати, хто його покликав.

4. Прощання.

ДІАГНОСТИЧНА КАРТА ВИХОВАТЕЛЯ

		(Прізвище, ім'я, по батькові)		
№ з/п	Характеристика діяльності	Рівень		
		високий	задовільний	достатній
1.	Самоаналіз заняття			
2.	Вимоги до сучасного особистісно орієнтованого заняття			
3.	Визначення навчальної, виховної, розвиваючої мети заняття			
4.	Вибір оптимальних форм і методів навчання відповідно до мети заняття			
5.	Впровадження інноваційних технологій навчання			
6.	Активізація пізнавальної діяльності дітей			
7.	Диференціація навчання			
8.	Здійснення індивідуального підходу до вихованців			
9.	Формування умінь та навичок дітей та умінь практичного застосування знань			
10.	Розвиток творчих здібностей дітей			

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ:

1. Здатність вихователя до об'єктивного самоаналізу і адекватної оцінки власної діяльності.
2. Систематичність та ефективність освіти, самовдосконалення.
3. Творча самореалізація вихователя в системі методичної роботи.
4. Творчий нестандартний підхід до підготовки і проведення занять та інших видів діяльності.
5. Вміння конструювати оптимальні варіанти розв'язання педагогічних проблем.
6. Активна участь в дослідницько-експериментальній роботі, мотивація і створення умов для пошукової діяльності вихованців.
7. Використання інноваційних технологій, інтерактивних методів навчання і виховання.
8. Потенційні можливості вихователя щодо моделювання і трансформації перспективного педагогічного досвіду.
9. Активний творчий саморозвиток вихователя.

**АНКЕТА ДЛЯ ПЕДАГОГА ДНЗ З
ДІАГНОСТИКИ ЙОГО ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ**

1. Чи задоволені Ви своєю професійною підготовкою?

- 1) Так;
- 2) ні;
- 3) не зовсім.

2. З яких напрямків професійної підготовки Ви хотіли б удосконалити свої знання в першу, другу... чергу (зазначте свої номери):

- 1) науково-теоретична підготовка;
- 2) методична підготовка;
- 3) психолого-педагогічна підготовка.

3. Чи вважаєте Ви за доцільне поглибити свої професійні знання з питань:

- 1) вивчення особистості дошкільника та колективу;
- 2) аналізу й оцінки результатів своєї діяльності та діяльності дитини;
- 3) планування педагогічної діяльності й діяльності дошкільнят;
- 4) організації особистої праці;
- 5) контролю за навчально-виховною діяльністю дітей;
- 6) іншим (допишіть).

4. Якими своїми професійними вміннями Ви не задоволені (зазначте):

- 1) організаторськими;
- 2) конструктивними;
- 3) комунікативними.

5. Чи хотілося б Вам удосконалити їх?

- 1) Так;
- 2) ні;
- 3) складно відповісти.

6. Яким формам підвищення кваліфікації своїх професійних знань і вмінь Ви надали б при цьому перевагу в першу, другу... чергу (зазначте свої номери):

- 1) самоосвіті;

- 2) семінару-практикуму;
- 3) ШПМ;
- 4) ШМВ;
- 5) творчим групам вихователів з психолого-педагогічних проблем;
- 6) міським методичним об'єднанням;

7. Якщо б Вам надали можливість вибору семінарів для удосконалення своїх професійних знань, то в якому з них Ви взяли б участь у першу чергу (у другу тощо) (зазначте номер і форму підвищення своєї професійної кваліфікації):

- 1) психолого-педагогічні особливості дошкільнят різного віку;
- 2) психологія виховання;
- 3) форми й методи педагогічного співробітництва з дітьми;
- 4) типи занять: методика їх підготовки та проведення;
- 5) форми організації навчально-виховної діяльності дошкільнят;
- 6) методи навчання та їх ефективне використання в сучасних умовах;
- 7) прийоми активізації навчально-пізнавальної діяльності дітей;
- 8) організація самостійної художньої діяльності дошкільнят;
- 9) педагогічна етика педагога ДНЗ;
- 10) інші (зазначте свої побажання)

АНКЕТА ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ НАПРЯМУ МЕТОДИЧНОЇ ДОПОМОГИ

Вихователь _____

Освіта _____

Стаж педагогічної роботи _____

1. Під час яких занять Ви відчуваєте труднощі у формі організації та у проведенні (зазначити):

- пізнавальний розвиток;
- емоційно-ціннісний розвиток;
- соціально-моральний розвиток;
- мовленнєвий розвиток;
- художньо-естетичний розвиток;
- логіко-математичний розвиток;
- фізичний розвиток.

2. Що, на вашу думку, зумовлює ці труднощі (зазначити):

- відсутність належних матеріальних умов;
- значна кількість дітей у групі;
- недостатня методична допомога;
- обмаль методичної літератури у дошкільному закладі;
- низький рівень теоретичної допомоги;
- недостатність педагогічного досвіду;
- брак фахових навичок;
- відсутність спеціальної освіти.

3. Чи виникають у Вас проблеми у спілкуванні (так; ні; не знаю;):

- з дітьми;
- з батьками;
- з обслуговуючим персоналом?

4. Оцініть за п'ятибальною системою власні діагностичні вміння: _____

- знання психології дитини дошкільного віку та методик її визначення

- вміння визначити пізнавальну діяльність дошкільнят

- знання особливостей емоційного розвитку

- вміння діагностувати та коригувати взаємини між дітьми

- вміння аналізувати власну діяльність

- вміння цінувати досвід колег з метою впровадження у свою роботу доцільних прийомів

5. Якої саме методичної допомоги потребує:

- лекцій з психології та методик;
- семінарів-практикумів з психології та методик;
- методичних консультацій з окремих розділів програми;
- відкритих переглядів занять у досвідчених педагогів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Адаменко Л. Взаємодія дошкільників та дорослих. Комплексна корекційно-розвивальна робота.- К., Шк. Світ/ 2013 , 128 с.
2. Бондаровська В. Особливості підготовки і проведення соціально-психологічного тренінгу. Допомога кризовим сім'ям. - К., Шк. Світ/ 2013 , 128 с.
3. Взаємодія ДНЗ та сім'ї/ уклад. О.А.Рудік, І.В. Молодушкіна – Х.: Вид. група «Основа», 2013. -222 с.
4. Гончаренко Т. (упоряд.) Робота психолога з батьками, К.,- 2006, 60 с.
5. Гончаренко Т. (уклад.) Розвивальні та корекційні заняття психолога, - К. : Ред. загальнопед. газ. , 2005. - 120 с. - (Б-ка «Шк. світу»)
6. Практичний психолог. Дитячий садок», журнал, №12/2013,-В-во «МЦФЕР», -64 с.
7. Стреж Л. Сходінки адаптації дітей раннього віку .- К., Шк. Світ/ 2009 , 128 с.
8. Червонна Т. Корекційні заняття з розвитку психічних процесів у дітей 4-6 років. - К., Шк. Світ/ 2009 , 128 с.
9. Калашин В. Практика управління емоційним станом. Рационально-емотивна терапія. .- К., Шк. Світ/ 2012 , 128 с.
10. Кулаченко О.В., Молодушкіна І.В. Теорія і практика формування дитячого колективу, Х.: Вид. група Основа, 2012. - 144 с.
11. Лунченко Н., Червонна Т./за редакцією Панка В.Г./ Практичному психологу навчального закладу. Організація роботи. Документація. .- К., Шк. Світ/ 2009 , 128 с.
12. Ладивір С. Індивідуалізація виховання дитини в дитячому садку /С. ладивір /Дошкільне виховання.- 2002.-№ 1.-с. 14 – 15.
13. Ладивір С. « Виховуючи всіх, виховувати кожного» садку /С. ладивір /Дошкільне виховання.- 2005.- №12.- с. 3-5.
14. Педагогічний словник / за ред. М. Д. Ярмаченко. – К.: Педагогічна думка, 2001. – 516 с.
15. Майстер-класи для вихователів ДНЗ Видання 3. - Харків, «Основа», 2011
16. Майстер-клас для вихователів ДНЗ Випуск 2. - Харків, «Основа», 2010
17. Моріс Р. Таємниці живої природи - К., «Дитяча Книга» 2002